

Radiodetective 'Paul Vlaanderen' in het theater

In de jaren vijftig en zestig zaten miljoenen luisteraars aan de radiospeaker gekluisterd om naar de spannende avonturen te luisteren van detective Paul Vlaanderen. Het Thriller Theater brengt deze held nu op het toneel.

In z'n vorm is het stuk een hoorspel gebleven: acteurs Sander de Heer, Hymke de Vries en Lex Passchier nemen alle stemmen voor hun rekening en maken live op het toneel ook alle geluidseffecten. Van grintbakken tot brekend glas en van hevig onweer tot piepende remmen. Hiermee is 'Paul Vlaanderen en het mysterie van de verzonnen dood' een toneelode aan een haast verdwenen kunstvorm, namelijk die van het radiospel.

Sander de Heer (bekend van o.a. 'Onderweg naar Morgen') hoefde niet lang na te denken toen hij gevraagd werd in deze productie de rol van Paul Vlaanderen op zich te nemen.

'Ik was zo iemand die in de jaren zestig als jong knaapje met natte haren 's avonds voor de radio (en de radiator) zat om naar 'Paul Vlaanderen' te luisteren en ik liet me onderdompelen in die geheel verzonnen wereld die werkelijkheid werd. Dit heeft er mede voor gezorgd dat ik later de stap naar het theater heb gemaakt.'

Hymke de Vries (bekend van o.a. 'Mussen & Zwanen') speelt in de voorstelling de rol van Ina Vlaanderen. De Vries was te jong om zelf voor de radio naar 'Paul Vlaanderen' te hebben geluisterd. 'Maar samen met 'Pension Hommes' en 'De familie Doorsnee' was 'Paul Vlaanderen' voor mij absoluut een begrip. Iedereen boven een bepaalde leeftijd heeft er nog steeds herinneringen aan. Een vriendin van de familie vertelde bijvoorbeeld dat haar vader stiekem met een neppistooltje knalde tijdens een heel spannend moment in een uitzending van 'Paul Vlaanderen'. Het hele gezin kreeg een hartverzakking.'

Voor de toneelversie van 'Paul Vlaanderen' werd een volledig nieuw script geschreven door Dick van den Heuvel, al baseerde hij zich uiteraard op de bestaande personages. Zo komt naast Paul en Ina Vlaanderen ook huisknecht Charlie in het verhaal voor. Hoorspelacteur en oud-nieuwslezer Donald de Marcos, die jarenlang de rol van Charlie speelde in de oorspronkelijke serie, kroop voor deze voorstelling nog eenmaal in de rol van de trouwe butler en sprak de Charlie-teksten in die tijdens de voorstelling te horen zijn.

Maar er komen meer bijkarakters in het verhaal voor, zoals een piloot, een uitgever, de uitsmijter van een nachtclub, een dienstmeisje en een dronken zwerver. Veel van deze rollen worden gespeeld door Lex Passchier. Passchier (behalve producent van Het Thriller Theater ook al meer dan tien jaar de stem van de populaire kindheld 'Spongebob Squarepants') fungeert in de voorstelling bovendien als *Gerauschmacher*,

zoals de geluidenmaker van oudsher wordt genoemd. Passchier: 'Ik zit in een soort winkel van Malle Pietje, met tientallen attributen om me heen en daarmee maak ik alle geluiden die voor het verhaal nodig zijn. Als ik aan het wiel van een oude naaimachine draai, is dat de auto van Paul en Ina en met het kapot prikken van drie ballonnen suggereer ik dat er wordt geschoten. Ook heb ik een enorme hoeveelheid schoenen waarmee ik de voetstappen kan maken van alle personages en we hebben houten bakken met allerlei soorten ondergrond zoals hout, steen, bladeren en grint. Als je in de zaal zit en je ogen dicht doet, hoor je als het ware het hoorspel van vroeger, maar als je naar het toneel kijkt, zie je hoe wij ons drie slagen in de rondte werken om dat voor elkaar te krijgen.'

Daarmee draait het bij deze voorstelling dus nadrukkelijk om de suggestie en dat werkt volgens de acteurs juist spanningsverhogend. Passchier: 'Wat je als toeschouwer zelf verzint in je hoofd is tien keer spannender en angstaanjagender dan wat wij op het toneel kunnen laten zien en dat komt het verhaal alleen maar ten goede.'

De Heer onderschrijft dit: 'Deze voorstelling komt voor mij aan de bron waar theater altijd zijn inspiratie vandaan zou moeten halen, namelijk het vertellen van een mooi, spannend en zinnenprikkelend verhaal. In dit geval staat ons in tegenstelling tot het oorspronkelijke hoorspel naast het middel 'geluid' ook nog eens het 'beeld' ter beschikking. De grootste uitdaging is om die twee zaken zo goed mogelijk met elkaar te verbinden. Onder leiding van regisseur Bruun Kuijt zijn we daar volgens mij goed in geslaagd.'

De Vries: 'Voor mij als actrice zijn de uitspraak van de Nederlandse taal in de jaren '50 en het schakelen tussen de verschillende rollen de grootste uitdagingen van deze voorstelling. Bij een regulier toneelstuk probeer je met je stem, je lijf en je kostuum zo goed mogelijk te transformeren naar de rol die je speelt. Nu hoeft dat eigenlijk alleen met je stem. En na elke tekst kun je die rolfiguur weer loslaten. Dat is de sport, het snelle schakelen. Lachend de hoorspelactrice spelen, maar die stem tegelijkertijd vreselijk dramatisch laten klinken.'

Passchier: 'Ik denk dat we een goede balans hebben gevonden tussen de nostalgische waarde van het oorspronkelijke hoorspel en de dynamiek van een hedendaagse toneelvoorstelling. Of je het hoorspel nu van vroeger kent of niet, het verhaal sleept jong en oud mee.'

De voorstelling 'Paul Vlaanderen en het mysterie van de verzonnen dood' is van januari tot en met april 2012 opnieuw te zien in theaters door het hele land. Zie voor de volledige speellijst: www.thrillertheater.nl.